

De handpalm geopend naar het licht

Preek over Psalm 124 en Mc 6:6-13 en gedicht zondagmorgen van Ida Gerhardt
Paaskerk Baarn, 12 juli 2015
Ds. M.M. Kool - Mout

“Neem niets mee voor onderweg, alleen een stok. Geen brood, geen reiszak, geen geld... Willen de leerlingen anderen bevrijden van hun angst, hun versteende zekerheden, dan zullen ze eerst zelf moeten leren loslaten. Oefenen in Godsvertrouwen. Je zorgen loslaten...we weten dat het goed doet, maar eenvoudig is dat niet...en toch gaat het er in een leven waar ruimte voor God is juist daarom: om eenvoud. Om te leven met wat er is. Ik denk dat ieder daar bij tijden naar verlangen kan, dat je er iets van ervaart, die rust in je hart. Die innerlijke vrede die dat geven kan. Maar..wat maakt nou dat een mens dat avontuur aangaat, dat oefenen in Godsvertrouwen? Dat je ja handpalm opent naar het licht?

In dat boek van de Psalmen wordt dat prachtig zichtbaar. Psalmen kun je wel vergelijken met weggetjes. Kronkelige bergweggetjes. Wie de dichter van een psalm op de voet volgt ontdekt dat hij ergens anders uit komt dan waar hij begon. Ze leiden je van twijfel naar vertrouwen, van onrust naar een innerlijke vrede, van stille eenzaamheid naar uitbundig gedeelde vreugde. Van donker naar licht. Zo ook in de Psalm die we lazen. Als we deze dichter stap voor stap volgen, dan merk je hoe zijn weg begint in het donker. Maar het loopt uit op licht. Aan het eind kan opgelucht adem gehaald worden... De dichter gebruikt drie beelden om die benauwde situatie te schetsen: mensen keren zich tegen je, er is een vloed van water die je meesleurt in zijn stroom. Het derde is dat van een vogel gevangen in een net, zo kan je ziel gevangen raken. De eerste lezers hadden bij deze beelden hun eigen associaties. Het kan niet anders of ze dachten bij die mensen zich tegen je keren aan hun tijd dat ze vast zaten in Egypte, aan de farao en zijn trawanten. die vloedgolf was het water van de dode zee, waar ze zelf doorheen moesten...En die vogels in de strik zo zullen ze zich bij tijden hebben gevoeld, dat waren zij. Het mooie van de beeldende taal van de Psalmen is dat zij ruimte scheppen voor nieuwe, voor onze associaties. Zo kunnen ze ons herinneren aan momenten in ons eigen leven dat we in het donker zaten. Mensen die zich tegen je keren, op school of op je werk; je merkt dat je op een nare manier wordt tegen gewerkt momenten dat je je helemaal geen mens, maar een nummer voelt, of in relaties met anderen als er jaloezie in het spel is. Het kan jou of een ander verslinden. Van die overspoelende waterstroom kun je iets herkennen als je hoort dat je ernstig ziek bent. Als in een stroomversnelling wordt je meegevoerd in de tot dan toe onbekende wereld van onderzoeken, onzeker wachten op uitslagen, de wereld van zorg en ziekenhuis, artsen waar je je hoop opvestigt en hulp van verwacht. De vogel in het net zou kunnen staan voor je te volle bestaan, of je relatie, je gezin waarin je geen ruimte hebt om jezelf te zijn.

Zo kan dat begin van het weggetje van deze psalm, elk van ons op een eigen manier bekend voorkomen. En dat maakt het misschien ook mogelijk om iets mee te voelen van die opluchting aan het einde. Dat je onderweg vertrouwen opdoet, draagkracht krijgt. Maar hoe gaat dat? De hele weg wordt er eigenlijk al door gekleurd: was de Heer niet voor je geweest, dan waren we nooit uit het donker gekomen: *“Onze hulp is in de Naam van Hem zegt hij in het laatste vers, die hemel en aarde gemaakt heeft”*.

Woorden waar we hier iedere week de viering mee beginnen. Voor sommige mensen net als de zegen, is het het belangrijkste moment in de dienst...Al van kinds af aan hoorde je die woorden, tot nu toe, dat maakt dat je voelt dat je in een traditie staat. Hoe die hulp precies gestalte krijgt kunnen ze lang niet altijd zeggen maar dat hoeft ook niet. Het vertrouwen wordt al genoeg aangeraakt en gevoed als je deze woorden uitsprekt als een gebed, als je ze herhaalt als een ritueel. Toch wil ik even stil staan bij de betekenis van deze woorden. Hoe krijgt de hulp van de Eeuwige gestalte?

Want zoals met veel woorden en beelden uit de Schrift, sluiten die niet altijd naadloos aan op onze taal, beantwoorden ze niet altijd direct aan onze verwachtingen.

Denken wij bv heel concreet aan onze hulp, in ons gewone dagelijkse spreken, dan denk je gauw een hulp in je huis, die je hebt of die je graag zou hebben: iemand die haar handen uit de mouwen steekt en orde schept in je huishouden, iemand die kan schoonmaken, opruimen. Als je zelf hulp bent, dan deel je van die kwaliteiten uit, je ondersteunt, je brengt orde, je doet iets concreets voor iemand.

Zo komt het dat wanneer we in de bijbel lezen dat God onze hulp is, heel concrete verwachtingen kunnen hebben bij die hulp. Elke oorlog die maar niet ophoudt, elke ramp die mensen treft, kan dan aan het twijfelen brengen en bij iedere tegenslag merk je dat niet alleen je zelfvertrouwen maar ook je godsvertrouwen afbrokkelt. Waarom doet God nu niets? Waar blijft Gods hulp in dit alles?

Die twijfel of teleurstelling kan groot worden en mensen eenzaam achterlaten.

Laatst zei iemand in een pastoraal gesprek: 'Als ik doodga heeft God nog wel het een en ander recht te zetten bij mij...wat heb ik nu gemerkt van zijn hulp...er zit iets grondigs mis in Gods omgang met mensen...' Dat raakte me...dat gekrenkte godsvertrouwen. Dat gevoel kunnen mensen hebben, dat ze te kort gedaan worden. En ze vragen zich af of ze zich nog wel gelovig kunnen noemen.

Ik zei het net al, niet altijd sluiten woorden uit de bijbel helemaal aan bij onze verwachtingen. Maar ook niet altijd staat er wat wij op het eerste gehoor denken dat er staat. Zo staat in deze psalm niet: onze hulp is God, maar onze hulp is *in de Naam van God*. Dat betekent: in het klinken, het spreken, het leven van de Naam, daarin, is onze hulp. Het is dus niet in eerste plaats God die wat doet, maar het klinken, het leven van zijn Naam dat iets bewerkt...met andere woorden, als mensen zijn Naam noemen, dan gebeurt er wat.

Het noemen van iemands naam roept aanwezigheid op. Dat is herkenbaar voor ons. Misschien noem je de naam wel eens van je grootvader. Ook al hij allang overleden, dan is hij er ineens weer.

Je haalt op wie hij voor je was. Je verbindt je weer met wat hij je gegeven heeft, zijn geestelijke erfenis. Het noemen van iemands naam roept aanwezigheid op. Dat doet iets, dat maakt dat er iets gebeurt...met jou van binnen...dat is ook zo met het noemen van de naam van God.

Die vier hebreeuwse letters waar Israel de godsnaam mee schrijft JHWH is een vervoeging van het ww *zijn*, dat betekent zoiets als 'Wezer'. Neem je die naam in de mond, dat is Hij er. Dan doet dat iets met je...Er is Aanwezigheid. Nu kun je zeggen, wat helpt dat nu, aanwezigheid? Maar dat is meer dan je denkt...dat weten we uit ervaring, ieder kan wel een cruciaal moment voor de geest halen dat iemand er was, of had moeten zijn, om naast je zitten, in stilte, je hand vast houden.

Hoeveel te meer geldt dat dan voor Gods aanwezigheid...dat dat meer betekent dan je denken kunt.

In aanwezigheid van God, hier in dit huis, of waar je daar voor opengaat, kun je anders naar jezelf gaan kijken. dat je ontdekt hoe je meer kunt worden zoals je bent bedoeld.

Iemand is misschien de afgelopen week veel bezig geweest met zoeken naar werk, met brieven schrijven, op gesprek gaan, om wat voor reden dan ook weer afgewezen. in aanwezigheid van God, kun je dan de ervaring opdoen, dat je meer bent dan één van de velen, dat je iemand bent, kostbaar, een mens van waarde. Een ander bracht misschien veel tijd door in een ziekenhuis, van onderzoek naar onderzoek, werd je vooral als patiënt benaderd...Als je dan hier komt, in deze ruimte waar het licht anders op jou valt, kun je je van binnen ook anders gaan voelen, sterker worden, weerbaarder tegen alles wat over je heen komt...

Zo zijn er plekken, groepen, huizen, waar een bepaalde aanwezigheid maakt dat je er graag komt, omdat je voelt dat je er van opleeft...dat je in je ziel geraakt wordt en ontdekt dat je vandaar uit je het je mag toe-eigenen: Onze hulp is in de naam van de Heer.

Dat dat je onderkomen is. Het is vermoed ik, voor ons een levenlang oefenen om je daar helemaal thuis in te gaan voelen.

Het moge genoeg zijn om mee op weg te gaan, als één van die twaalf in het spoor van Jezus.

De handpalm geopend naar het licht.

Amen.